

• ASTERO GAIA •

Emakumeak arraunean

Olatu ona harrapatu nahian

Txingudiko Badia, Zaragozako Expo, Kontxa, EuskoTren Liga, Gipuzkoako Liga... Nesken traineruen ibilbidea da hori. Alabaina, aspalditik ari dira arraunean; esertoki mugikorrean, bateletan eta trainerilletan, nahiz eta ikusi, orain ikusten ditugun.

ONINTZA IRURETA AZKUNE

ENEKO DORRONSORO

Batelak eta trainerillak bukatu dira. Zumaiaiko arraunlariak gogotik ari dira orain traineruetarako entrenatzen.

“DUELA ZORTZI URTE pentsatzea ere Emakumezkoen Traineru Liga izango genuela... Gogoratzen naiz klubean bertan ere esaten genuela, ‘hartuko dugu mutilen trainerua eta aterako gara probatzera?’”. Amaia Gezalaren hitzak dira, hondarribiarrak (Gipuzkoa) 24 urte dauzka eta 2000. urtean hasi zen arraunean Hondarribiako Arraun Elkartearen. Azken hiruzpalau urteetan, nes-

ken arraunak booma bizi duela esan diogu eta berak gauzak bere tokian jarri ditu: “Orokorrean, litekeena da neska arraunlari gehiago egotea orain, nahiz eta gure klubean ez dugun gorakadarik igarri. Euskal Herrian trainerua da arraunaren erreferentzia eta badirudi orain hasi garela neskak arraunean”. Orain telebistaz ikusten ditugu, lehen ez bezala.

JUAN CARLOS RUIZ / ARGAZKI PRESS

Getaria-Tolosako arraunlariak Kontxan. Batzuetan bi klubek bat egiten dute trainerua osatu ahal izateko eta beste batzuetan klubak handik eta hemendik ekartzen ditu arraunlariak ontzia bete ahal izateko.

Euskadiko Arraun Federazioa 1985ean sortu zen eta ordurako neskek arraunean egiten zuten. Espainiako Federazioak 1980ko arraunlari nesken emaitzak ditu jasota eta tartean gipuzkoarrak ageri dira. Emakumeen arraunean trainerua oso gauza berria da, eta orain gutxi arte esertoki mugikorrean, bateletan (lau arraunlari eta patroia) eta trainerilletan (sei arraunlari eta patroia) ibili dira. Kantauri itsasoan, konparaziorik gabe, arraunak Gipuzkoan dauka tiradizorik handiena eta neska kopuruaren gorakada nabarmena izan da herrialde horretan. Gipuzkoako Federazioak, 2003an, nesken 86 lizentzia egin zituen. Aurten, 276 egin ditu, esertoki mugikorra eta fijoak kontuan hartuta.

Emakumeen I. Txingudi Bandera, abiapuntua

Txingudiko Badia kari, 2005eko irailean festa egin zen Hondarribian eta neskak traineruan aritu ziren. Hondarribiarrek Txingudiko Bandera hura aldarrikatzen dute emakumeen lehenengo traineru lehiaketa gisa. Amaia Gezalak gogoan du 2005eko uda: “Galiziarak, bizkaitarrak eta gipuzkoarrak aritu ginen. Udan entrenatzen ibili ginen. Ez dakit orduko irudirik dagoen, baina ikusteko modukoak izango dira”. Hainbat urte segidan antolatu zen bandera hura.

2008an, Eusko Jaurlaritzak galdetu zien arraunlariei ea Zaragozako (Espainia) Expo

Gipuzkoako Arraun Federazioak, 2003an, nesken 86 lizentzia egin zituen. Aurten, 276 egin ditu, esertoki mobila eta esertoki fijoak kontuan hartuta

erakusketarako trainerua prestatuko zuten. Maika Tameron han izan zen. Errenteriako (Gipuzkoa) Hibaika Arraun Elkarteko kirolari honek 18 urte daramatza arraunean. Zaragozako esperientzia polita izan zela gogoan du: “Tolosako, Errenteriako, Pasai Donibane eta Getariako hainbat arraunlari elkartu ginen Pasai Donibanen Zaragozako prestatzeko. Bazirudien Gipuzkoan baze goela potentziala trainerutan gauza gehiago egiteko. Urte hartan bertan Kontxan egin zen estropada. Orduan hasi ziren klubak mugitzen, neskak bazeudelako”. Azken urte hauetan, traineruak abiada hartu du, gelditzeko asmorik gabe, neskek beraiek irmo esan digutenez. Beste kontu bat da, orain arte gizonen kirola izan den horretan hastapenak nolakoak izan diren, eta etorkizuna nola marrazten duten.

Teloneroak

Hitz hori behin baino gehiagotan entzun diegu emakumeei eta baita gizonezko entrenatzailearen bati ere. Zumaiako neskak entrenatu izan dituen Joxeba Aristik hala esan digu: “Beti gizonen atzetik datoz. Euri asko egin beharko du horrelako zerbait esateko: ‘Gaur emakumeen estropada dago Zarautzen’”. Hau da, neskak trainerutan hasi dira, baina gizonezkoen azpiegiturak, lehiaketak, telebistaz emititzeko muntaiak

Iñigo Alkain, Gipuzkoako Arraun Federazioko presidentea "Arrauna oraindik oso matxista da"

2008an aukeratu zuten Iñigo Alkain Gipuzkoako Arraun Federazioko lehendakari. Orduan ari zen nesken arrauna indarra hartzen, batik bat traineruetan. Alde batetik emakumeak ditu bultzaka, berdintasunerako pausoak eman ditzen eskatuz, eta bestetik, hainbat gizon, batez ere klubetako eta federazioko ordezkariak, emakumeen eskakizunak gehiegizkoak direlakoan zirika.

Aspalditik ari dira neskak arraunean, baina azken urteotan traineruaren kontuarekin indarra hartu du. Zer moduz zabiltza?

Nire apustua da nesken arrauna bultzatzea federazioan. Genero berdintasunaren gaiarekin sentsibilizatu nago. Baina oso zaila da hainbat klubetako eta federazioko zuzendaritzarekin lan egitea. Arrauna oraindik oso matxista da, eta horrelakoak entzuten ditut: "Mutile-

kin arazo bat daukagu eta neskekin 22", edo "gizonen kirola egiten hasi dira emakumeak".

Zu zeu zer moduz moldatzen zara nesken arrauna kudeatzeko?

Lehenengo urtean [2009an] oso gaizki egin nituen gauzak. Bigarren urterako kritikak entzunda nengoen eta hobeto moldatu nintzen. Esate baterako, neskentzako arropa eskatzea bera berria izan zen niretzat. Lan horiek nik egitea baino, nahiago dut neskek beraiek esatea zer behar duten.

Haien beharren berri nola daukazu?

Entrenatzaileen bidez. Nesken arrauna indarra hartzen ari dela ikusita federazioko zuzendaritzan emakumeren bat egotea proposatu nuen. Erantzuna hau izan zen: "Horrela ondo gaude". Berriz ere

saiatuko naiz, zeren ni ibiltzen naiz emakumeen arrauna kudeatzen, baina diferentea da eta zaila egiten zait. Nahiago dut zuzendaritzan emakumeren bat egotea.

Foru Aldundiarekin nolako harremana daukazue?

Aldundiak apustu berezia egin du arraun femeninoaren alde eta ni ados nago horrekin, baina hori federazioko zuzendaritzan esplikatzeara... Dena dela, haien irizpideak segitzen ez baditugu ez digute dirurik ematen, eta ni ados nago erabaki horrekin.

Klubon jarrera nolakoa da?

Gipuzkoako hainbat klubi meritu handia ematen diet, lan ederra egin dutelako. Sentsibilitatea erakutsi duten klubek nesken taldeak dituzte eta besteek ez. Badira klub atzerakoiak.

eta beste baliatzen dituzten neurrian. Aparteko lehiaketak egiteko kirol garestia da arrauna. Telonero izatearen adibide bat eman digu Maika Tameronek: "Kontxan, igandeko finala oso tristea da. Neskak portura sartzen garenean ez dago inor, denak mutilena ikusteko prestatzen ari dira. Larunbata berriz, sailkapeneko, oso polita da, jende asko joaten da ikustera eta gu bakarrik ari gara arraunean".

Tameron erreteriarrrak kexa eta aldarrikapen asko ditu egiteko, baina garbi utzi du nola edo hala traineruan hastea izan dela

garrantzitsuena. Kontxako Bandera eta EuskoTren Liga telebistaz ematen dituzte, eta gehiago edo gutxiago gustatu, pantaila txikian ageri dena bada norbait. Zumaiaiko arraunlari batek ederki azaldu digu telebistaren eragina: "Kontxara joan eta kristoren kamiseta gorri piloa ikusten duzu. Bateletan gehienez ama eta lehengusua joaten dira ikustera". Hedabideok, orokorrean, klubetako telefonoak astintzen omen ditugu EuskoTren Liga, eta batik bat Kontxa iritsitakoan eta neskek —eta mutilek ere bai— dagoeneko bateletan eta trainerilletan banderak eta txa-

eco festes
Jaietarako bitarteko ekologikoak!

Euskal Herria

93 837 15 48
www.ecofestes.com

ECO-30 ECO-50 ECO-60 ECO-100

1993an %6,3 eta 2009an %20,5

Gipuzkoako Arraun Federazioko lizentzia portzentajeak dira izenburukoak. Alegia, 1993an Gipuzkoako arraunlari federatuen ehuneko 6,3 zen emakumezkoa eta 2009an portzentajea ehuneko 20,5ekoa zen. Igoera nabarmena da; gizonetzkoekin berdintzeko falta den aldea bezalaxe.

Gipuzkoako arraun kontuez, eta bereziki emakumeen arraunaz, badaki zerbait Iñaki Ugarteburu Gipuzkoako Foru Aldundiko Kiroletako zuzendari nagusiak. Harreman estua du arraun federazioarekin eta EuskoTren Liga antolatzen duen Traineruen Kluben Elkartearekin. Ugarteburuk dioenez, kirol federatua gizonen gizonentzako diseinaturik dago eta ondorioz, kirol gehienetan gizonak gehiago dira emakumeak baino.

2004an arrauna birmoldatzeko egitasmoa jarri zuten abian, garbi edukita, besteak beste emakumeen arrauna sustatu nahi zutelak. 2009an Gipuzkoako emakumeen arrauna (fijoa eta mugikorra) berrantolatzeke egitasmoa jarri zuten abian. Hamar klubetako eragileak elkarriketatu zituzten, arazoak, eragozpenak eta beharrak atzeman asmoz. Lehiaketetako egutegi eta ordutegiez galdetu zieten, ontzien eta osagarrien materialak eta neurriak egokiak zitzaizkien ala ez, klubetako instalazioak, aldagelak, entrenamendu ordukin ados zeuden ala ez. Emaitez ezustekorik eragin al zieten galde-

tu diogu Ugartebururi: "Ez. Beste kirolekin gertatu denarekin badugu esperientzia. Gauza logikoak esaten zituzten". Berritasuna EuskoTren Ligaz zuten iritzia zen. Gipuzkoa osoak selekzio bat osatzen zuenez orain arte, neska gipuzkoar askok lehiatik kanpora geratu behar zuten eta arraunlariak hori ez zuten batere gustuko. Foru Aldundiak hasieratik (2009tik) babestu du diruz EuskoTren Liga, nesken arraunarentzako erakusleho bikaina delakoan. Alabaina baldintza bat ezarri zuen horretarako: Gipuzkoako Liga ere antolatzea. Bigarren horrek ziurtatuko zukeen (eta du) gora egiten ari den Gipuzkoako harrobiak lehiatu ahal izatea. Aurten, Gipuzkoako Traineru Ligan bost klub gipuzkoarrek (Zumaia, Getaria-Tolosa, Orio, Pasai Donibane eta Hondarribia) eta bizkaitar batek hartuko dute parte.

Emakumeen goi mailako kirolak ikusleak erakartzeko dituen zailtasunak azpimarratu ditu Ugarteburuk: "Arrazoiak asko dira. Adibidez, saskibaloian saskiak gizonen neurri berean daude. Ikuskizuna bilatzeko gauza batzuk aldatu beharko dira. Egunen batean probatu beharko litzateke ea emakumeen estropadak bere horretan zenbat jende erakarriko lukeen". Ildo horretatik, EuskoTren Ligan eta Kontxan telebista egotea alde handia dela dio: "Zorionekoa telebista; beste hainbat arlotan bezala, ez bazaituzte ikusten ez zara existitzen".

pelketak jokatu dituzte. Tameronen ustez, traineru lehiaketak presaka egin dira eta nahaste-borrasteak egon dira. Akatsak aipatzen hasita zerrenda luzea da: Kontxako Lehenengo Estropadan oso itsaso txarra zegoen eta hala ere jokatu egin zen; sailkapena larunbat arratsaldean egiten dute eta finala igande goizean, bi saioak gertuegi daude. EuskoTren Ligak hirugarren urtea izango du aurtengoa eta beti izan dira gorabehera handiak. Ane Pescadorrek 19 urte ditu eta erreteriarra izan arren, Pasai Donibaneko (Gipuzkoa) Koxtapen egiten du arraun. Oso kritikoa da EuskoTren Ligarekin: "Brometako Liga da. Halamoduz eta azken momentuan hasi zen, telebistan erakusteko emakumeak arraunean egiten dugula. Onen liga dela diote, baina herrialdekako selekzioa parte hartzen badugu hor ez daude onenak. Ez dago benetako lehiarik eta ikusleak gurea serio ez hartzeko arriskua dago". Iaz neskek ernegatu zituen beste erabaki bat: mutilen distantzia erdia prestatzen dute neskek lehiaketarako, bada, iazko Euskadiko Txapelketan federazioak ustekabeen erabaki zuen neskek mutilen distantzia bera

egitea. Kirol ikuspegitik ez dauka ez hanka ez buru.

Zer dago egiteko?

Zer premia dituzue? galdetu diegu neskei. Normaltasuna eskatzen dute arraunlariak, adibidez egutegi finkoa izatea, orain arte ez bezala, denboraldian zehar zer lehiaketa, nolakoak eta noiz izango dituzten jakitea. Amaia Gezala hondarribiarra harago doa: "Arraun egin nahi dugu eta ligak normaltasunean jokatu, disfrutatu eta eztabaidetatik aparte ibili. Nik ez dut nahi EuskoTren Ligak eman diezadakedan publizitatea, nik lehiatu egin nahi dut".

Entrenatu, eta batez ere lehiatu.

Neskek kexu dira antolatzaileek egindako hanka-sartzeaz, bigarren mailakotzat hartzeaz, kontu gutxirekin ibiltzeaz... Hala ere, bestelako gauza askotan neskek beraiek ere ez dituzte gauzak argi, eta sorreraz maskulinoa den kirolean moldaketa asko egiteko daude, edo behintzat galderak egiteko. Neskek mutilek egiten duten distantzia bera egin behar al dute? Mutilen eta nesken altuera, pisua eta gorpuzkera desberdinak direla kontuan hartuta, ontziak neurri berberak izan behar al ditu? Eta palak?

"Emakumeoi galdetu behar zaigu, adibidez, nola nahi ditugun Kontxa eta EuskoTren. Erabakiak klubek hartzen dituzte, ia denak gizonetzkoak dira eta nahiko helduak"
MAIKA TAMERON, HIBAIKAKO ARRAUNLARIA

Arraunean bai, erabaki-guneetan ez

Erreportajea prestatzeko Traineru Kluben Elkartek antolatzen duen EuskoTren Liga-ko zuzendariarekin hitz egin dugu, Gipuzkoako Arraun Federazioko lehendakariarekin eta Gipuzkoako Foru Aldundiko kirol zuzendariarekin. Arraunlarien telefonoak lortzeko klubetako lehendakariengana eta entrenatzaileengana jo dugu. Denak dira gizonak. Iñaki Ugarteburu Foru Aldundiko kirol zuzendariak dioen bezala, gizonek gizonentzat antolatutako kirolean dabilta emakumeak, eta arraunean egiten badute ere, erabaki-gune garrantzitsuenetan ez daude.

Iazko Kontxako Bandera bukatu eta laster, Udalak klubetako zuzendaritzako hainbat kide eta arraunlari bilerara deitu zituen. Keinu hori asko gustatu zitzaion Maika Tameroni: “Emakumeoi galdetu behar zaigu, adibidez, nola nahi ditugun Kontxa eta EuskoTren. Erabakiak klubek hartzen dituzte, ia denak gizonetakoak dira eta nahiko helduak. Klubaz arduratzen dira, baina ez hainbeste nesken arraunaz. Kontxaren ondoren deitu egin ziguten gure iritzia jasotzeko eta hori oso ondo dago”. Klubak aipatu ditu Tameronek, baina Hibaikako zuzendaritzan lau emakume eta lau gizon daude.

Erabaki-guneetan gizon-emakume balantza oso alde baterakoa dela diotenean, klubetako ez baino maila handiagoko antolaketa erakundeaz ari dira. Duela bost urte, Tameron Kantauriko Arraun Elkartek kudeatzen duen Ligan Hibaikako ordezkari gisa hasi zen eta arraro begiratzen ziotela dio, “haiek baino gazteagoa eta neska nintzelako”, nahiz eta ez izan neska bakarra. Errespetua irabazi duela dio eta orain, haiek proposatuta, zuzendaritzako idazkari da. Erabaki-guneetan egotea zail ikusten du: “Nirea adibide isolatua da, ligetan partidetza aldetik mugimendu pixka bat ikusten da, baina ez dakit zergatik federazioan zaila ikusten dut. Bestalde, guk ere azkarragoak izan behar dugu, klubetan ardurak hartu behar

JUAN CARLOS RUIZ / ARGAZKI PRESS

Galiziarra Kontxa. Finalean jende gutxi izaten da kaian, mutilak ikusteko prestatzen delako jendea. Sailkapen egunean berriz (argazkian), neskak dira protagonista.

ditugu eta ez dugu hala egiten. Federaziora eta bestelako tokietara iristeko klubetatik hasi behar da”. Elkarriketatu ditugun bi arraunlari gazteenek ez dauzkate saltzeko kluba eta entrenatzailea. Gezalak hala esan digu: “Entrenatzaile eta klubetako ordezkari emakumezkoak ez egotea baino arazo handiagoa da Gipuzkoa mailako batzarretan ez egotea, horietan hartzen dira erabaki garrantzitsuak”. Ane Pescadorrek, berriz: “Gure klubean badago emakumeen ordezkari. Entrenatzailea gizona da, baina soberan daki nola bizi dugun arrauna neskak, eta bera da aurrea gure aldeko errendikazioak egiten”.

Ane Pescadorrek, Koxtapeko arraunlariak, 19 urte dauzka eta badaki bera baino zaharagoek egoera bidegabeagoak ugari bizi izan zituztela: “Gauzak asko aldatu dira, lehen ibilitako neskek kontatzen digutenagatik. Adibidez, Espainiako Txapelketarako mutil infantilak eta neska seniorrak sailkatu, eta neskak Txapelketara neskak ez zituzten eraman”. ■

EUDEL

EUSKADIKO UDALEN ELKARTEA
ASOCIACIÓN DE MUNICIPIOS VASCOS

Zabalgune Plaza, 5
48009 Bilbao

☎ 94 423 1500

Faxa: 94 424 3947

eudel@eudel.net

www.eudel.net